

5.6.4. Zeměpis

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět Zeměpis je vyučován jako samostatný předmět v 6., 7, 9. ročníku 2 hodiny týdně, v 8. ročníku 1 hodinu týdně.

Zeměpis se vyučuje v běžných třídách, některé části výuky se uskutečňují v počítačové učebně.

Samostatný vyučovací předmět Zeměpis vychází obsahově ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda.

Vzdělávání v předmětu Zeměpis směřuje k:

- získávání základních vědomostí o Zemi jako o vesmírném tělese, o znázornění povrchu Země (glóbus, mapa), o přírodních složkách Země, o krajinné sféře
- poznávání jednotlivých světadílů, oceánů, států světa a současných globálních problémů lidstva
- rozšiřování poznatků o své vlasti
- získávání a rozvíjení dovedností pracovat se zdroji geografických informací
- respektování přírodních hodnot, lidských výtvorů a k podpoře ochrany životního prostředí
- rozvíjení kritického myšlení a logického uvažování
- aplikování geografických poznatků v praktickém životě

Průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova

- rozvoj schopnosti poznávání, sebepoznávání
- mezilidské vztahy, komunikace
- řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- týmová spolupráce

Výchova demokratického občana

- respektování kulturních, etnických a jiných odlišností obyvatelstva
- podpora principů demokracie
- tolerance, odpovědnost, slušnost

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- orientace na mapě dnešního světa
- seznámení se s příčinami a důsledky globálních problémů lidstva

Multikulturní výchova

- seznámení se s různými kulturami
- podpora mezilidské vztahy
- základní znalosti o etnickém původu
- principy solidarity

Environmentální výchova

- základní podmínky života
- problémy životního prostředí
- ekosystémy

Mediální výchova

- kritické vnímání mediálních sdělení
- zájem o odbornou literaturu a časopisy, sledování zpravodajských relací
- práce s internetem

Předmět Zeměpis úzce souvisí s ostatními předměty vzdělávací oblasti Člověk a příroda:

- chemie: znečištění atmosféry, hydrosféry, biosféry aj.
- fyzika: sluneční soustava, vesmír aj.
- přírodopis: rozšíření živočichů a rostlin, biotopy, CHKO, národní parky aj.

Mezipředmětové vztahy jsou aplikovány i na předměty z ostatních vzdělávacích oblastí:

- matematika: měřítko mapy, převody jednotek, práce s grafy, diagramy aj.
- ICT: zdroj aktuálních informací a jejich zpracování
- dějepis: kultura národů, historie států aj.

Formy a metody práce podle charakteru učiva a cílů vzdělávání:

- frontální výuka s demonstračními pomůckami, obrazovým materiálem
- skupinová práce (s využitím map, pracovních listů, odborné literatury, časopisů, internetu)
- zeměpisné vycházky s pozorováním
- krátkodobé projekty

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

Žáci:

- vybírají a využívají vhodné způsoby a metody pro efektivní učení, propojují získané poznatky do širších celků, nalézají souvislosti
- získané poznatky kriticky posuzují, porovnávají a formulují závěry
- poznávají smysl a cíl učení, mají pozitivní vztah k učení

Kompetence komunikativní

Žáci:

- formulují a vyjadřují své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřují se souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- se učí naslouchat promluvám druhých lidí, vhodně na ně reagují
- ohajují vlastní myšlenky
- řídí diskusi

Kompetence k řešení problémů

Žáci:

- jsou schopni pochopit problém, vyhledat k němu vhodné informace, diskutovat o možnostech řešení
- se učí myslet kriticky, jsou schopni hájit svá rozhodnutí
- pracují s chybou
- inovují známé postupy řešení problémů, improvizují

Kompetence sociální a personální

Žáci:

- spolupracují ve skupinách na základě vytvořených pravidel, upevňují dobré mezilidské vztahy, pomáhají si a jsou schopni o pomoc požádat, učí se vzájemnému naslouchání
- hodnotí názory ostatních i vlastní
- respektují právo druhých na vlastní názor

Kompetence občanské

Žáci:

- respektují názory druhých, uvědomují si svá práva a povinnosti ve škole i mimo školu
- se rozhodují zodpovědně podle dané situace
- chápou základní environmentální problémy, respektují požadavky na kvalitní životní prostředí, jednájí v zájmu trvale udržitelného rozvoje

Kompetence pracovní

Žáci:

- jsou seznámeni s pravidly bezpečného chování v terénu
- jsou vedeni k efektivní práci

Vzdělávací obsah

ROČNÍK	VÝSTUPY - ŽÁK	UČIVO, POJEM	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY, PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
6.	<ul style="list-style-type: none"> - používá glóbus jako zmenšený a zjednodušený model planety Země k demonstraci rozmístění oceánů, kontinentů a základních tvarů zemského povrchu 	<ul style="list-style-type: none"> - Glóbus 	<ul style="list-style-type: none"> - M - měřítko, poměr - OSV - rozvoj schopnosti poznávání, komunikace
6.	<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje mezi plánem a mapou, používá plány a mapy jako zmenšený a zjednodušený rovinný obraz zemského povrchu, rozlišuje druhy map podle měřítka a obsahu, - přiměřeně čte informace z různých druhů plánů a map, orientuje se v obsahu a rejstříku zeměpisných atlasů, snaží se o jednoduché náčrty vlastních map a plánek - používá s porozuměním základní pojmy: glóbus, mapa, plán, obsah a měřítko plánů a map, výškopis, polohopis, vysvětlivky mapy, vrstevnice, výšková kóta, nadmořská výška, druhy map 	<ul style="list-style-type: none"> - Plán a mapa - Komunikační geografický a kartografický jazyk - Geografická kartografie a topografie 	<ul style="list-style-type: none"> - M - měřítko, převody jednotek - Př, D - tématické mapy - OSV - týmová spolupráce, rozvoj schopnosti poznávání - MDV - zdroj informací - mapy - EGS - pohled na svět, ve kterém žijí
6.	<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje jednotlivé pojmy: poledník, rovnoběžka, zeměpisná síť, místní poledník, hlavní poledník, rovník, obratníky, polární kruhy, zeměpisné souřadnice, zeměpisná délka, zeměpisná šířka, datová mez, časová pásma; pomocí těchto pojmů se snaží o určování zeměpisné polohy a časových pásem 	<ul style="list-style-type: none"> - Zeměpisná poloha 	<ul style="list-style-type: none"> - M - polokružnice, kružnice - Ov - režim dne - EGS - časová pásma - OSV - rozvoj schopnosti poznávání
6.	<ul style="list-style-type: none"> - určí a popíše tvar Země - používá s porozuměním základní pojmy: vesmír, vesmírná tělesa, galaxie, Mléčná dráha, hvězda, Slunce, sluneční soustava, planeta, měsíce, planetka, meteorická tělesa, kometa - objasní postavení Slunce ve vesmíru a popíše tělesa Sluneční soustavy - vysvětlí význam Slunce pro život na Zemi, určí polohu Země ve sluneční soustavě a porovná vlastnosti planety Země s ostatními tělesy sluneční soustavy - aplikuje poznatky o vesmíru a o sluneční soustavě v pohledu na zemské těleso - předvede otáčení Země kolem zemské osy s pomocí glóbu - hodnotí důsledky otáčení Země kolem vlastní osy a oběhu Země kolem Slunce pro praktický život na Zemi - určí délku jednoho otočení Země kolem osy a délku jednoho oběhu Země kolem Slunce - vysvětlí pojmy: zemská osa, severní a jižní pól, naznačí sklon zemské osy na glóbu, vysvětlí příčiny střídání dne a noci na Zemi, střídání čtyř ročních období na Zemi - s porozuměním vysvětlí letní a zimní slunovrat, jarní a podzimní rovnodennost, polární den a noc - vysvětlí trvání dne a noci v závislosti na zeměpisné šířce 	<ul style="list-style-type: none"> - Země jako vesmírné těleso - Pohyby Země 	<ul style="list-style-type: none"> - F - látky a tělesa, pohyb těles, vesmír - EV - základní podmínky života - MDV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
6.	<ul style="list-style-type: none"> - popíše polohu, povrch a pohyby Měsíce, pojmenuje 	<ul style="list-style-type: none"> - Měsíc – přirozená 	<ul style="list-style-type: none"> - F - Vesmír

	jednotlivé fáze Měsíce, posoudí vztah mezi Zemí a Měsícem, zdůvodní rozdílnost teplot na přivrácené a odvrácené straně Měsíce	družice Země	
6.	<ul style="list-style-type: none"> - popíše zemský povrch, pojmenuje a vyhledá na mapě světa oceány a světadíly - vysvětlí pojmy: poloostrov, ostrov, souostroví, záliv, průliv, průplav - vysvětlí příčiny rozdílného času jednotlivých míst na Zemi, pochopí účel časových pásem a úlohu hlavního a 180. poledníku pro určování času na Zemi, dokáže stanovit místní čas - rozumí pojům: poledník, místní poledník, rovnoběžka, zemský rovník, zeměpisná síť, nadhlavník, obratníky, polární kruh, datová mez 	<ul style="list-style-type: none"> - Oceány a světadíly - Časová pásma na Zemi 	<ul style="list-style-type: none"> - EGS - Evropa a svět nás zajímá - M - Práce s daty, jednoduché převody jednotek času - VDO - globalizace, letní čas
7.	<ul style="list-style-type: none"> - objasní stavbu zemského tělesa, dna oceánů - vyjádří základní představu o působení vnitřních přírodních sil v zemském tělese (vrásy, zlomy, vznik pohoří) - vysvětlí s porozuměním zemětřesení a sopečnou činnost, vyhledá na fyzické mapě světa nejčastější oblasti zemětřesení a sopečné činnosti - popíše proces zvětrávání působením vnějších přírodních činitelů - vysvětlí činnost tekoucí vody, pracuje s pojmy: říční koryto, říční usazenina, ústí řeky a jeho tvary - vysvětlí výškové rozdíly v krajině - rozlišuje tvary povrchu podle poměrné výšky a podle nadmořské výšky 	<ul style="list-style-type: none"> - Obecný fyzický zeměpis - Litosféra - stavba zemského tělesa - vznik pohoří - zemětřesení a sopečná činnost - zvětrávání 	<ul style="list-style-type: none"> - EV - změny v krajině (dříve a dnes), vliv člověka na životní prostředí, ochrana životního prostředí - F - látka a tělesa - Ch - částicové složení látek a chemické prvky - Př - neživá příroda
7.	<ul style="list-style-type: none"> - s porozuměním pracuje s pojmy: počasí, podnebí, meteorologické prvky, celkový oběh vzduchu v atmosféře - vysvětlí význam atmosféry - vysvětlí rozdíl mezi podnebím a počasím - vymezi a vyhledá jednotlivé teplotní pásy, vysvětlí příčinu jejich vzniku - objasní vznik větrů a uvede základní charakteristiku, vyjmenuje a vyhledá hlavní pravidelné větry - zhodnotí význam pasátů a monzunů pro život obyvatel s jejich výskytem 	<ul style="list-style-type: none"> - Atmosféra - počasí, podnebí - podnebné pásy - oběh vzduch v atmosféře 	<ul style="list-style-type: none"> - MDV - sledování a vyhodnocování předpovědi počasí - EV - základní podmínky života - Př - neživá příroda - Rv - ochrana člověka za mimořádných událostí
7.	<ul style="list-style-type: none"> - popíše rozložení zásob vody na zemi, vysvětlí oběh vody na Zemi, znázorní vodní tok od pramene k ústí - pracuje s pojmy: povodí, úmoří, rozvodí, říční síť, bezodtoková oblast, bezodtokové nádrže, průtočné nádrže, příboj, příliv, odliv, půdní voda, podzemní voda, pojmenuje a vyhledá na mapách jednotlivé oceány - vysvětlí rozdíl mezi mořem a jezerem, mezi jezerem a umělými vodními nádržemi, mezi průlivem a průplavem - popíše vznik pramenů - vysvětlí vznik horských a pevninských ledovců, porovná jejich rozmístění, činnost a význam, vyhledá na mapě největší ledovce - popíše vznik a složení půdy, posoudí význam humusu v půdě, rozlišuje mezi půdním druhem a půdním typem - objasní vznik různých typů přírodních krajín a jejich rozmístění na Zemi v závislosti na zeměpisné šířce a nadmořské výšce - vyhledá v mapách rozmístění tropických deštných lesů 	<ul style="list-style-type: none"> - Hydrosféra - vodstvo na pevnině - podpovrchová voda - ledovce - Pedosféra - Biosféra - Tropické deštné lesy - Savany - Pouště a polopouště - Subtropické krajiny - Stepi a lesostepi - Lesy mírného pásu - Tundry a polární krajiny - Výškové stupně v krajině - Krajinná sféra 	<ul style="list-style-type: none"> - Ch - směsi: voda - F - mechanické vlastnosti tekutin - D - vývoj mořeplavby - EV - základní podmínky života, vodní ekosystémy, ekosystémy, ochrana biosféry, vztah člověka k prostředí, problémy životního prostředí, ochrana životního prostředí - MDV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení k problematice biosféry - VDO - odpovědnost k ochraně biosféry a životního prostředí, globalizace

	<ul style="list-style-type: none"> na Zemi, charakterizuje podnebí, vodstvo, rostlinstvo a živočišstvo, popíše život lidí - posoudí význam deštných lesů pro životní prostředí - vyhledá v mapách rozmístění savan na Zemi, charakterizuje podnebí, vodstvo, rostlinstvo a živočišstvo, popíše život lidí - posoudí význam savan pro životní prostředí - vyhledá v mapách rozmístění pouští a polopouští na Zemi, charakterizuje podnebí, vodstvo, rostlinstvo a živočišstvo, popíše život lidí - posoudí význam pouští a polopouští pro životní prostředí - vyhledá v mapách rozmístění subtropických krajin na Zemi, charakterizuje podnebí, vodstvo, rostlinstvo a živočišstvo, popíše život lidí - posoudí význam subtropů pro životní prostředí - vyhledá v mapách rozmístění stepí a lesostepí na Zemi, charakterizuje podnebí, vodstvo, rostlinstvo a živočišstvo, popíše život lidí - posoudí význam stepí pro životní prostředí - vyhledá v mapách rozmístění lesů mírného pásu na Zemi, charakterizuje podnebí, vodstvo, rostlinstvo a živočišstvo, popíše život lidí - posoudí změny lesů mírného pásu pro životní prostředí - vyhledá v mapách rozmístění tunder a polárních krajin na Zemi, charakterizuje podnebí, vodstvo, rostlinstvo a živočišstvo, popíše život lidí - posoudí význam přírodních zdrojů - vysvětlí vznik výškových (vegetačních) stupňů v pohořích v závislosti na stoupající nadmořské výšce - vysvětlí pojem krajinná sféra, orientuje se v objektech, jevech a procesech v jednotlivých složkách přírodní sféry - rozpoznává souvislost a vzájemnou podmíněnost mezi jednotlivými přírodními složkami krajinné sféry - popíše jednotlivé typy kulturní krajiny 		<ul style="list-style-type: none"> - EGS - globální vlivy na biosféru a na životní prostředí, problémy životního prostředí, ekologická hrozba - Př - neživá příroda, základy ekologie - D - vliv lidských činností na krajinu a životní prostředí
7.	<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí pojmy: kontinent, světadíl, světový oceán - porovná vzájemný poměr světového oceánu a souše na zemském povrchu - rozliší podle určitých kritérií druhy moří a vyhledá na mapách jejich příklady - vyhledá na mapě Atlantský oceán, Tichý oceán, Indický oceán, Severní ledový oceán - vzájemně porovná jednotlivé oceány podle polohy, rozlohy, hloubky 	<ul style="list-style-type: none"> - Světadíly a oceány 	<ul style="list-style-type: none"> - Př - základy ekologie - EGS - globální vlivy na oběh hydrosféry - EV - vztah člověka k prostředí
7.	<ul style="list-style-type: none"> - popíše zásadní společné znaky a odlišnosti polárních oblastí: Arktida a Antarktida - vysvětlí vliv zeměpisné polohy na podnebí - vyhledá na mapách Arktidu, určí její polohu, zhodnotí podnebí a přírodní poměry - vyhledá na mapě Antarktidu, určí její polohu, popíše podnebí, přírodní poměry, zhodnotí mezinárodní politický význam, vědecké výzkumy 	<ul style="list-style-type: none"> - Polární oblasti - Arktida - Antarktida 	<ul style="list-style-type: none"> - EGS - ochrana životního prostředí
7.	<ul style="list-style-type: none"> - vyhledá na mapách světa Afriku, určí její geografickou polohu, porovná její rozlohu s ostatními světadíly, ukáže na mapě průběh rovníku, obratníků, hlavního poledníku - pojmenuje a vyhledá na mapách jednotlivé prvky členitosti pobřeží, vybrané povrchové celky, nejvyšší horský masiv 	<ul style="list-style-type: none"> Afrika - poloha - povrch - podnebí - vodstvo - půdy, rostlinstvo, živočišstvo a ochrana 	<ul style="list-style-type: none"> - EGS - orientace na politické mapě světa - EV - ochrana životního prostředí - OSV - rozvoj schopnosti poznávání, kreativita

	<ul style="list-style-type: none"> - podle polohy určí podnebné pásy, porovná podnebí v jednotlivých částech Afriky, posoudí vliv pasátů a mořských proudů - určí a vyhledá úmoří afrických řek, vyhledá na mapách hlavní vodní toky, jezera, vodopády - pojmenuje a vyhledá přírodní krajiny, vybrané národní parky, uvede předmět jejich ochrany, způsoby, problémy v jejich užívání z pozice cestovního ruchu - pojmenuje a vyhledá přírodní zdroje - vyhledá na mapě nejhustěji a řídce zalidněné oblasti Afriky, posoudí příčiny nerovnoměrného rozmístění afrického obyvatelstva - určí, vyhledá a vymezí oblasti Afriky, porovná je podle zadaných hledisek, vyhledá na mapě vybrané státy, hlavní města, pojmenuje a vyhledá nerostné suroviny, průmysl, zemědělství, zajímavosti, velká města 	<p>přírody</p> <ul style="list-style-type: none"> - přírodní zdroje - obyvatelstvo - oblasti Afriky 	<ul style="list-style-type: none"> - MV - kulturní tradice, zvyky, náboženství, etnické skupiny - VDO - respektování kulturních, etnických a jiných odlišností - MDV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
7.	<ul style="list-style-type: none"> - vyhledá na mapách světa Austrálii a Oceánii, určí jejich geografickou polohu, porovná rozlohu Austrálie s ostatními světadily, ukáže na mapě průběh obratníku Kozorožka - pojmenuje a lokalizuje v mapách oblasti Oceánie: Polynésii, Mikronésii, Melanésii, Nový Zéland - pojmenuje a vyhledá na mapách jednotlivé prvky členitosti pobřeží, vybrané povrchové celky, nejvyšší horský masiv - podle polohy určí podnebné pásy, porovná podnebí v jednotlivých oblastech Austrálie podle teploty a množství srážek - určí na mapě úmoří australského kontinentu, vyhledá hlavní vodní toky, jezera, bezodtokové oblasti - pojmenuje a vyhledá přírodní krajiny, uvede příklady živočichů a rostlin, zdůvodní osobitost původní australské a novozélandské zvěře - vyhledá na mapě nejhustěji a řídce zalidněné oblasti Austrálie, posoudí příčiny nerovnoměrného rozmístění australského obyvatelstva, popíše způsob osídlování - vyhledá s pomocí mapy a pojmenuje členské státy a teritoria australského svazu, největší města a hlavní město, popíše a lokalizuje v mapách zdroje nerostných surovin, hospodářskou úroveň, zemědělství - pojmenuje, lokalizuje a vyhledá regiony Oceánie, vyhledá v mapách hlavní město Nového Zélandu 	<p>Austrálie a Oceánie</p> <ul style="list-style-type: none"> - poloha - povrch - podnebí - vodstvo - rostlinstvo a živočišstvo - obyvatelstvo - Australský svaz - Oceánie 	<ul style="list-style-type: none"> - EGS - regiony v globálních souvislostech - EV - ochrana přírody a životního prostředí - MV - kulturní tradice, zvyky, náboženství - VDO - respektování kulturních, etnických a jiných odlišností - MDV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
7.	<ul style="list-style-type: none"> - vyhledá na mapách světa Ameriku, určí její geografickou polohu, porovná rozlohu Ameriky s ostatními světadily, ukáže na mapě průběh rovníku, obratníků, severního polárního kruhu - pojmenuje a vyhledá na mapách jednotlivé prvky členitosti pobřeží, vybrané povrchové celky, nejvyšší horský masiv - podle polohy určí podnebné pásy, porovná podnebí v jednotlivých částech Ameriky podle teploty a množství srážek, vysvětlí vliv mořských proudů - určí a vyhledá na mapě úmoří řek v Americe, vyhledá hlavní vodní toky, jezera, vodopády - pojmenuje a vyhledá přírodní krajiny, uvede příklady živočichů a rostlin - vyhledá na mapě nejhustěji a řídce zalidněné oblasti Ameriky, posoudí příčiny nerovnoměrného rozmístění amerického obyvatelstva, popíše způsob osídlování 	<p>Amerika</p> <ul style="list-style-type: none"> - poloha - povrch - podnebí - vodstvo - rostlinstvo a živočišstvo - obyvatelstvo - Oblasti Ameriky 	<ul style="list-style-type: none"> - EGS - orientace na politické mapě - EV - ochrana přírody a životního prostředí - MV - kulturní rozdíly, tradice, zvyky - VDO - respektování kulturních a etnických odlišností - MDV - kritické čtení a vnímání mediálního sdělení

	<p>světadílu, určí nejvíce zastoupené lidské rasy</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhledá a s pomocí mapy pojmenuje oblasti a státy Ameriky, největší města a hlavní města vybraných států, popíše a lokalizuje v mapách zdroje nerostných surovin, hospodářskou úroveň, zemědělství 		
7.	<ul style="list-style-type: none"> - vyhledá na mapách světa Asii, určí její geografickou polohu, porovná rozlohu Asie s ostatními světadíly, ukáže na mapě průběh rovníku, obratníků, severního polárního kruhu, poledníku 180° - pojmenuje a vyhledá na mapách jednotlivé prvky členitosti pobřeží, vybrané povrchové celky, nejvyšší horský masiv - podle polohy určí podnebné pásy, porovná podnebí v jednotlivých částech Asie podle teploty a množství srážek, vysvětlí vliv monzunů - určí a vyhledá na mapě úmoří řek v Asii, vyhledá hlavní vodní toky, jezera, bezodtoková území - pojmenuje a vyhledá přírodní krajiny, uvede příklady živočichů a rostlin - vyhledá na mapě nejhustěji a řídkce zalidněné oblasti Asie, posoudí příčiny nerovnoměrného rozmístění asijského obyvatelstva, popíše způsob osídlování světadílu, určí nejvíce zastoupené lidské rasy, pojmenuje hlavní náboženství zastoupená v Asii - vyhledá a s pomocí mapy pojmenuje oblasti a státy Asie, největší města a hlavní města vybraných států, popíše a lokalizuje v mapách zdroje nerostných surovin, hospodářskou úroveň, zemědělství 	<p>Asie</p> <ul style="list-style-type: none"> - poloha - povrch - podnebí - vodstvo - -rostlinstvo a živočišstvo - obyvatelstvo - Oblasti Asie 	<ul style="list-style-type: none"> - EGS - orientace na politické mapě - EV - ochrana přírody a životního prostředí - MV - kulturní rozdíly-tradice, zvyky, náboženství, etnický původ - VDO - respektování kulturních, etnických a jiných odlišností - MDV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
8.	<ul style="list-style-type: none"> - vyhledá na mapách světa Evropu, určí její geografickou polohu, porovná rozlohu Evropy s ostatními světadíly, ukáže na mapě průběh severního polárního kruhu, hlavního poledníku - pojmenuje a vyhledá na mapách jednotlivé prvky členitosti pobřeží, vybrané povrchové celky, nejvyšší horský masiv - podle polohy určí podnebné pásy, porovná podnebí v jednotlivých oblastech Evropy podle teploty a množství srážek, vysvětlí vliv nadmořské výšky - určí a vyhledá na mapě úmoří řek v Evropě, vyhledá hlavní vodní toky, jezera (vysvětlí vznik jezer), bezodtoková území - pojmenuje a vyhledá přírodní krajiny, výškové stupně, uvede příklady živočichů a rostlin, vyhledá několik příkladů národních parků - vyhledá na mapě nejhustěji a řídkce zalidněné oblasti Evropy, posoudí příčiny nerovnoměrného rozmístění obyvatelstva, popíše způsob osídlování světadílu, určí evropské státy s nejvyšším počtem obyvatelstva, srovná obyvatelstvo podle kultury, způsobu života a náboženství, vyhledá v mapách státy EU - vyhledá a s pomocí mapy pojmenuje oblasti Evropy (severní, západní, jižní, střední, jihovýchodní, východní Evropa), určí jejich polohu, lokalizuje na politické mapě státy, popíše přírodní poměry a přírodní zdroje, zhodnotí hospodářskou úroveň, zemědělství, dopravu, cestovní ruch, vyhledá významná města jednotlivých oblastí - vyhledá v mapách území Ruské federace, určí její geografickou polohu, vymezení podle mapy hranici mezi asijskou a evropskou částí Ruska, zhodnotí přírodní 	<p>Evropa</p> <ul style="list-style-type: none"> - poloha - povrch - podnebí - vodstvo - -rostlinstvo a živočišstvo - obyvatelstvo - Oblasti Evropy - Rusko 	<ul style="list-style-type: none"> - EGS - orientace na politické mapě - EV - ochrana přírody a životního prostředí - MV - kulturní rozdíly tradice, zvyky, náboženství - VDO - respektování kulturních, etnických a jiných odlišností - MDV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení - EGS - orientace na politické mapě světa

	poměry a přírodní zdroje, posoudí hospodářský a politický význam Ruska v současném světě, charakterizuje obyvatelstvo, hospodářství, kulturní tradice oblastí Ruska		
8.	<ul style="list-style-type: none"> - zhodnotí vývoj počtu obyvatel na Zemi, pracuje s pojmy: porodnost, úmrtnost, přirozený přírůstek - popíše rozdíly v hustotě zalidnění na Zemi, vyhledá podle mapy přelidněné oblasti, rozlišuje typy migrací, popíše proces urbanizace, zhodnotí rozmístění lidských ras, národů, jazyků, náboženství, sídel - určí a vyhledá hlavní oblasti světového hospodářství, porovná a lokalizuje na mapách hlavní (jádrové) a vedlejší (periferní) oblasti světového hospodářství, vymezí kritéria hodnocení vyspělosti státu, rozlišuje jednotlivá odvětví průmyslové výroby, popíše základní charakteristiku zemědělské výroby, rozlišuje jednotlivé druhy dopravy, zhodnotí cestovní ruch, služby obyvatelstvu a zahraniční obchod v celosvětovém měřítku 	<ul style="list-style-type: none"> - Společenské a hospodářské složky krajiny - obyvatelstvo - hospodářství - doprava - cestovní ruch - zahraniční obchod 	<ul style="list-style-type: none"> - VDO - člověk ve společnosti - D - počátky lidské společnosti, modernizace společnosti - OSV - sociální rozvoj - EV - vztah člověka k prostředí, ekosystémy, problémy životního prostředí - MDV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení - MV - etnický původ - EGS - objevujeme Evropu a svět
8.	<ul style="list-style-type: none"> - orientuje se na politické mapě současného světa, vyhledá na mapě nově vzniklé státy, rozlišuje a porovnává státy podle polohy, počtu obyvatel, hlediska svrchovanosti, státního zřízení a formy vlády, správního členění, uvádí příklady různé míry demokracie ve světě, lokalizuje aktuální příklady politických, národnostních a náboženských konfliktů ve světě, uvede příklady nejvýznamnějších politických, vojenských a hospodářských seskupení 	<ul style="list-style-type: none"> - Politická mapa dnešního světa 	<ul style="list-style-type: none"> - VDO - stát a právo - EGS - orientace na politické mapě světa - MdV - fungování a vliv médií ve společnosti - VDO - občanská společnost a stát - MV - lidské vztahy
8.	<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje vzhled, funkci a znaky přírodních a kulturních krajin, posuzuje působení krajinotvorných procesů a vzájemný vztah mezi přírodou a lidskou společností, její vliv na krajinu a životní prostředí - zhodnotí, jak činnost lidské společnosti působí na krajinu a životní prostředí - pracuje s pojmy ekologie, ekosystémy, vymezí globální problémy, hledá jejich příčiny, diskutuje o možných důsledcích, hledá řešení - uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině - uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech 	<ul style="list-style-type: none"> - Krajina a životní problémy 	<ul style="list-style-type: none"> - Př - ekologie - Rv - zdravý způsob života - Vv - výtvarné vyjádření krajiny - EV - vztah člověka k prostředí - EGS - globální problémy lidstva - MDV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení v oblasti životního prostředí
9.	<ul style="list-style-type: none"> - určí geografickou polohu ČR v zeměpisné síti i polohu vzhledem k Evropě, k mořím a sousedním státům, rozliší typy a průběh státní hranice, porovná rozlohu ČR s ostatními evropskými státy - nastíní hlavní evoluční přírodní změny a procesy probíhající na území dnešní ČR, rozlišuje hlavní typy hornin (usazené, vyvřelé a přeměněné), popíše průběh zvětrávání a eroze hornin - vymezí na geologické mapě ČR podle geologického vývoje oblast Českého masívu a Karpat, na fyzické mapě ČR je rozliší jako dvě základní geomorfologické jednotky Českou vysočinu a Západní Karpaty, orientuje se na fyzické mapě ČR, vyhledává hlavní pohorí - pojmenuje hlavní činitele ovlivňující podnebí ČR, zhodnotí oceánské a kontinentální vlivy podnebí na oblasti ČR, objasní pojem teplotní inverze, vyjádří 	<p>Česká republika</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poloha a rozloha - Geologická stavba a povrch - Geomorfologické členění povrchu - Podnebí - Vodstvo - Půdy - Biota - Obyvatelstvo - Sídla 	<ul style="list-style-type: none"> - EGS - Evropa a svět nás zajímá, evropské a globální vlivy na rozvoj společenského prostředí ČR - VDO - člověk ve společnosti - Př - neživá příroda, základy ekologie - D - historie rybníkářství - EV - ekosystémy, vztah člověka k prostředí - OSV - sociální rozvoj - MV - etnický původ

	<p>znaky a rozmístění podnebných oblastí na území ČR, rozliší mezi podnebí a počasím</p> <ul style="list-style-type: none"> - zařadí území ČR k úmořím, pojmenuje hlavní vodní toky, vyhledá je na mapách, rozlišuje s uvedením konkrétních příkladů povrchové a podpovrchové vodstvo, rozlišuje mezi přírodními a umělými vodními nádržemi, objasní původ jezer v ČR, zdůvodní význam českého rybníkářství, objasní příčiny povodňových situací na území ČR - rozlišuje mezi půdními druhy a půdními typy, pojmenuje hlavní půdní typy a půdní druhy na území ČR a porovná jejich využití v zemědělské výrobě, rozlišuje podmínky vzniku a následky půdní eroze - analyzuje souvislosti mezi zeměpisnou šířkou, nadmořskou výškou, půdou a charakterem rostlinstva, popíše vývojové změny rostlinstva na území ČR v souvislosti s historickým osídlováním, zemědělstvím a těžbou dřeva, skladbu a rozšíření lesních porostů, pojmenuje výškové vegetační stupně - popíše rozmístění obyvatelstva ČR podle nadmořské výšky, zásob přírodních zdrojů, průmyslové výroby, uvede změny ve struktuře obyvatelstva, pokud jde o zastoupení národností, náboženství, zaměstnanosti, dělí obyvatelstvo podle věku, používá pojmy: porodnost, úmrtnost, přirozený přírůstek, migrace - rozděluje sídla podle velikosti, charakteru zástavby, funkce, hodnotí proces urbanizace v místním regionu 		
9.	<ul style="list-style-type: none"> - člení hospodářství do jednotlivých sektorů, objasní ekonomické pojmy: hrubý domácí produkt, národní produkt, ekonomicky aktivní obyvatelstvo - rozlišuje nerostné suroviny, zhodnotí strukturu surovinové základny v ČR, vymezí a lokalizuje v mapách oblasti těžby - objasní pojmy obnovitelné a neobnovitelné energetické zdroje, popíše výhody a nevýhody jednotlivých druhů elektráren, vysvětlí význam alternativních zdrojů - objasní pojmy hutnictví železa a hutnictví neželezných kovů, vztah v rozmístění hutních závodů a zdrojů surovin a energie - zařazuje strojírenský průmysl do základního systému členění průmyslové výroby, uvádí konkrétní příklady specializovaných strojírenských oborů, popíše vztah mezi rozmístěním strojírenské výroby a zdroji surovin, energie, pracovní síly - uvádí příklady použití ropy, popíše vztah mezi rozmístěním chemických závodů, cementáren ve vazbě na zdroje surovin, vody energie a pracovní síly, zhodnotí zdravotní rizika, rozlišuje surovinovou základnu pro průmysl skla, keramiky a porcelánu - uvádí konkrétní příklady jednotlivých oborů spotřebního průmyslu, vysvětluje jejich rozmístění v závislosti na surovinové základně, pracovní síle - zhodnotí charakter zemědělství v ČR v závislosti na nadmořské výšce a kvalitě půdy, uvede návaznost zemědělství a potravinářského průmyslu, používá pojmy: příměstské zemědělství, ekologické zemědělství, produkční oblast, spotřební oblasti 	<ul style="list-style-type: none"> - Hospodářství - Nerostné suroviny - Těžební a energetický průmysl - Hutnický průmysl - Strojírenský průmysl - Chemický průmysl, průmysl stavebních hmot, skla, keramiky a porcelánu - Spotřební průmysl - Zemědělství a potravinářský průmysl 	<ul style="list-style-type: none"> - EGS - orientujeme se v hospodářských mapách - VDO - stát a hospodářství, stát a právo - Př - základy ekologie - D - industrializace - F - energie - D - úloha strojů v dějinách - Ch - bezpečnost práce - Pč - pěstitelské práce - EV - vztah k životnímu prostředí
9.	<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje jednotlivé druhy dopravy podle prostředí a účelu, vyhledá na mapách hlavní dopravní tahy, 	<ul style="list-style-type: none"> - Doprava - Cestovní ruch 	<ul style="list-style-type: none"> - F - pohyb těles - EGS - význam

	<p>objasní příčiny vzrůstu kamionové dopravy a poklesu námořní dopravy, vysvětlí, proč má vodní doprava v ČR malý význam, posoudí jednotlivé druhy dopravy podle vlivu na životní prostředí</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojmenuje podstatné faktory určující atraktivitu cestovního ruchu v ČR, objasní pojmy aktivní a pasivní cestovní ruch, vyhledá památky UNESCO - vysvětlí pojmy import a export, pojmenuje druhy zboží, rozlišuje výrobní a nevýrobní služby - pojmenuje mezinárodní organizace, jejichž členem je ČR, zhodnotí jejich zaměření 	<ul style="list-style-type: none"> - Zahraniční obchod, služby obyvatelstvu - Členství ČR v mezinárodních organizacích 	<p>dopravní polohy ČR v Evropě, evropské integrace</p> <ul style="list-style-type: none"> - EV - vliv dopravy na životní prostředí, ochrana kulturních památek - VDO - kulturní život, stát a hospodářství, globální svět
9.	<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje základní správní kategorie v územním členění ČR, srovnává jednotlivé regiony podle vybraných kritérií, uvádí příklady spolupráce pohraničních oblastí v euregionech, vyjadřuje své názory na kvalitu jednotlivých regionů - zhodnotí postavení místní oblasti z hlediska státu 	<ul style="list-style-type: none"> - Oblasti ČR - Místní oblast 	<ul style="list-style-type: none"> - VDO - stát a právo, principy demokracie - MDV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení o regionech ČR

5.6.5. Seminář ze zeměpisu

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět Seminář ze zeměpisu je vyučován jako volitelný předmět v 7., popř. 8. nebo 9. ročníku jako jednoroční kurz 1 hodinu týdně. Seminář se vyučuje v běžných třídách, některé části výuky se uskutečňují v počítačové učebně.

Vzdělávání v předmětu Seminář ze zeměpisu směřuje k:

- rozšiřování a zdokonalování praktických dovedností s názornými pomůckami
- získávání a rozvíjení dovedností pracovat se zdroji geografických informací
- respektování přírodních hodnot, lidských výtvorů
- podpoře ochrany životního prostředí
- rozvíjení kritického myšlení a logického uvažování
- aplikování geografických poznatků v praktickém životě
- orientaci v současných i minulých světových problémech
- rozvoji povědomí o makroregionech světa v širších souvislostech

Průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova

- rozvoj schopnosti poznávání, sebepoznávání
- mezilidské vztahy, komunikace
- řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- týmová spolupráce

Výchova demokratického občana

- respektování kulturních, etnických a jiných odlišností obyvatelstva
- podpora principů demokracie, tolerance, odpovědnosti a slušnosti

Multikulturní výchova

- poznávání různých kultur
- podpora mezilidských vztahů
- poskytnutí základních znalostí o etnickém původu

Environmentální výchova

- základní podmínky života, problémy životního prostředí, ekosystémy

Mediální výchova

- kritické vnímání mediálních sdělení

Mezipředmětové vztahy jsou aplikovány i na předměty z ostatních vzdělávacích oblastí:

- matematika: měřítko mapy, převody jednotek, práce s grafy, diagramy aj.
- ICT: zdroj aktuálních informací a jejich zpracování
- chemie: znečištění atmosféry, hydrosféry, biosféry
- přírodopis: ochrana životního prostředí

Formy a metody práce podle charakteru učiva a cílů vzdělávání:

- frontální výuka s demonstračními pomůckami a obrazovým materiálem
- skupinová práce (s využitím map, pracovních listů, odborné literatury, časopisů, internetu)
- zeměpisné vycházky s pozorováním, terénní cvičení
- krátkodobé projekty

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

Žáci:

- vybírají a využívají vhodné způsoby a metody pro efektivní učení, propojují získané poznatky do širších celků, nalézají souvislosti
- získané poznatky kriticky posuzují, porovnávají a formulují závěry
- poznávají smysl a cíl učení, mají pozitivní vztah k učení

Kompetence komunikativní

Žáci:

- formulují a vyjadřují své myšlenky a názory v logickém sledu
- se učí naslouchat promluvám druhých lidí, vhodně na ně reagují
- sami řídí konstruktivní diskuzi

Kompetence k řešení problémů

Žáci:

- jsou schopni pochopit problém, vyhledat k němu vhodné informace, diskutovat o možnostech řešení
- se učí myslet kriticky, jsou schopni hájit svá rozhodnutí
- volí vhodné postupy při řešení problémů, inovují je
- dokáží při řešení problémů improvizovat

Kompetence sociální a personální

Žáci:

- spolupracují ve skupinách na základě vytvořených pravidel, upevňují dobré mezilidské vztahy, pomáhají si a jsou schopni o pomoc požádat, učí se vzájemnému naslouchání
- utvářejí si pocit zodpovědnosti za své jednání
- hodnotí kriticky výsledky vlastní i ostatních
- respektují názory ostatních

Kompetence občanské

Žáci:

- respektují názory druhých, uvědomují si svá práva a povinnosti ve škole i mimo školu
- se rozhodují zodpovědně podle dané situace
- chápou svá práva a povinnosti v souvislosti s principem trvale udržitelného rozvoje
- utvářejí si osobní představu o geografickém a životním prostředí

Kompetence pracovní

Žáci:

- jsou seznámeni s pravidly bezpečného chování v terénu
- jsou vedeni k efektivní práci
- dodržují pravidla bezpečného chování v terénu
- vyhledávají a využívají různých zdrojů informací
- ovládají práci s běžným geografickým vybavením

Vzdělávací obsah

ROČNÍK	VÝSTUPY – ŽÁK	UČIVO, POJEM	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY, PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
9.	<ul style="list-style-type: none"> - pracuje aktivně s různými typy map - orientuje se podle význačných objektů v krajině - porovnává vzdálenosti na mapách podle měřítka a podle zeměpisných souřadnic - orientuje mapy podle světových stran - určuje zeměpisnou polohu a pochodový úhel (azimut) - zakresluje azimut do mapy - připravuje nákresy a náčrtky map, plánů, pracuje s tabulkami a výsledky porovnává pomocí grafů, zdokonaluje se v určování zeměpisné polohy a pochodového úhlu (azimutu), zakresluje azimut do mapy - pracuje s jízdními řády v tištěné i elektronické podobě - připravuje návrh jednodenního i vícedenního výletu s veškerým zajištěním služeb - aplikuje při pobytu v přírodě zásady bezpečného pohybu a pobytu v terénu - vykonává aktivně praktické činnosti a úkoly plynoucí z konkrétních námětů, výsledky svých prací prezentuje v písemné i grafické podobě na vhodných místech ve třídě a v budově školy 	<ul style="list-style-type: none"> - Práce s mapami, orientace v krajině - Azimut - Situační náčrtky, překreslování map - Práce s jízdními řády - Bezpečnost pobytu v přírodě 	<ul style="list-style-type: none"> - M – měřítko, poměr - Př – příroda v místní krajině – stav, ochrana, ohrožení zdraví a života člověka - Vv – náčrtky, plány - VDO – odpovědnost za rozvoj a ochranu životního prostředí - MDV – kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, práce se získanými informacemi - EV – vztah člověka k prostředí - OSV - rozvoj schopnosti poznávání
9.	<ul style="list-style-type: none"> - popíše přírodní poměry jednotlivých makroregionů - orientuje se v aktuálním dění ve světě - objasní příčiny, popíše průběh vybraných současných i historických světových konfliktů, lokalizuje na mapě světa konfliktní oblasti - vyhledává, analyzuje a třídí data ze statistik států světa - objasní pojem hospodářství, zemědělství, průmysl, služby - chápe vztahy mezi jednotlivými sektory hospodářství - dokáže vysvětlit pojmy jádrová a periferní oblast a lokalizuje vybrané - rozlišuje obyvatelstvo světa podle různých kritérií - rozeznává jednotlivé typy státních zřízení a jejich základní charakteristiky, dokáže u vybraných států světa určit typ státního zřízení, zná vybrané hlavní představitele nejvýznamnějších států světa, chápe rozdíly v různých formách vlády, u vybraných států světa zhodnotí míru demokracie - lokalizuje, popíše a navrhne postup řešení vybraných globálních problémů 	<ul style="list-style-type: none"> - Makroregiony světa - Konfliktní oblasti - Světové hospodářství - Obyvatelstvo světa - Politická mapa dnešního světa - Globální problémy 	<ul style="list-style-type: none"> - Př – lidské rasy, ochrana životního prostředí - VDO – státní zřízení, formy vlády - D – druhá světová válka, komunismus, vývoj člověka